

ANKICA ČILAŠ ŠIMPRAGA
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
acilas@ihjj.hr

ETNICI I KTETICI U DRNIŠKOJ KRAJINI

Opisuje se i analizira tvorba etnika i ktetika u Drniškoj krajini, novoštokavske području u sjevernoj Dalmaciji. Raščlamba se temelji na podacima prikupljenima vlastitim terenskim istraživanjima.

1. Uvod

Etnici se najčešće definiraju kao imena stanovnika kojega naselja, kraja, pokrajine ili države (v. npr. *Hrvatsku gramatiku* E. Barić i suradnika), a samo se u onomastičkim radovima više ili manje sustavno razlikuju etnici, kao imena stanovnika kojega naselja ili predjela, od etnonima, kao imena naroda, nacionalnosti (Šimunović 2009: 76).

U članku se neće raspravljati o tome što su etnici, tj. pripadaju li oni skupini *nomina propria* ili *nomina appellativa*. Podsjećamo da se etnici u nekim jezicima smatraju općim imenicama (npr. u ruskome) te da se u hrvatskome jeziku u pravopisnim priručnicima, gramatikama i ostalim jezičnim priručnicima tretiraju kao imena premda se u teoretskim radovima njihov onimski status problematizira te neki autori smatraju da su etnici kategorija između imena i općih imenica (v. Bjelanović 2007: 31), a drugi pokazuju da su samo množinski oblici etnika imena (v. Peti 1997: 101 i Šimunović 2002: 531).

Osim s teoretskoga aspekta o etnicima se često piše i govori s obzirom na njihovu uporabu u svakodnevnoj jezičnoj praksi. Nerijetko se razlikuju imena za stanovnike pojedinoga naselja u standardnome jeziku od etnika u samome naselju na čije se stanovnike to ime odnosi. Odnos prema etnicima mijenjao se od starijih standardoloških shvaćanja da su prihvatljivi samo etnici oblikovani prema standardnoj jezičnoj normi do današnjih stajališta da treba uvažavati stanje na terenu i autohtone oblike uključivati u standardni jezik (v. Barić i dr. 1999: 114). Pisano je i o kriterijima prilagođivanja autohtonih etnika standardnomu jeziku (v.

Težak 1974.–1975. i Šojat 1974.–1975.), a radilo se i na prikupljanju terenski potvrđenih autohtonih etnika¹, građi koja bi omogućila da se riješe svakodnevne nedoumice o tome kako se naziva stanovnik pojedinoga naselja ili kraja, no nažalost šira javnost još nema uvid u te podatke te se može reći da posao prikupljanja autohtonih etnika još nije završen.

Uočljivo je da u svakodnevnoj jezičnoj praksi, npr. u novinskim tekstovima te na radiju i televiziji, izbor pravilnoga lika etnika stvara neodumice. Problem dolazi djelomično i odatle što se, usuđujemo se reći, o etnicima u osnovnoj i srednjoj školi ne uči dovoljno, i općenito se o tvorbi riječi uči premalo, pa se govornici u vlastitome jeziku osjećaju skućeno jer ne poznaju njegove tvorbenne mogućnosti te nerijetko umjesto etnika upotrebljavaju sintagmatske konstrukcije tipa „stanovnik/-ica grada/sela x“.

2. Cilj i metodologija rada

Kako u hrvatskoj onomastici još ne postoji cjelovit pregled tvorbe etnika ni pregled zastupljenosti određenih tvorbenih modela u pojedinim hrvatskim krajevima te denotativnih i konotativnih vrijednosti sufiksa u određenim područjima, uočena je potreba da se prikupe podatci za Drnišku krajinu, novoštokavsko područje u sjevernoj Dalmaciji. To područje na zapadu graniči s Bukovicom, a razgraničava ih rijeka Krka. Ovdje ističemo Bukovicu i zato što su bukovački etnici i ktetici temeljito istraženi te onomastički obrađeni u studiji Ž. Bjelanovića *Imena stanovnika mjesta Bukovice* (1978.) pa nam podatci s toga također novoštokavskoga područja omogućuju usporedbu sa stanjem u Drniškoj krajini. Na temelju terenskih podataka prikupljenih 2012. godine za 67 naselja (uključeno je i nekoliko zaselaka) prikazat će se tvorbeni modeli etnika i ktetika.

Podatci su prikupljeni anketiranjem autohtonoga stanovništva. Pritom nerijetko nije bilo lako dobiti zatraženi podatak, osobito etnik za mušku osobu u jednini. Naime, pojedinac se u tome području primarno ne identificira s pomoću etnika već s pomoću službene ili neslužbene imenske formule, dakle često i obiteljskim nadimkom. Kad se želi identificirati s pomoću zajednice kojoj pripada, prvotno se predstavlja kao pripadnik župe (npr. *Miljevčan*: Miljevci, *Promínjac*: Promina), a tek nakon toga kao stanovnik kojega sela (npr. *Oklájac*: Oklaj).²

¹ Riječ je o dugogodišnjemu radu Stjepana Babića, Milana Nosića i Nataše Bašić-Kosić na Hrvatskome mjesnom rječniku u Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“.

² Vrlo je brzo u istraživanju postalo jasno da se anketa mora započeti traženjem podatka za etnik u množini (npr.: *Kako se zovu ljudi iz vašega sela?*), a tek nakon toga za etnik u jednini. Pritom su od pomoći bila analoška pitanja, npr. *Ako u Zagrebu žive Zagrepčani, kako zovemo ljude koji žive u Pakovu Selu* (odgovor: Pakovčani) ili: *U Zadru živi Zadrarin, a u Pakovu Selu...* (odgovor: Pakovčanac).

3. Jezik Drniške krajine

Govori Drniške krajine većim dijelom pripadaju zapadnomu ili mlađemu ikavskom dijalektu, a manjim dijelom krajiškomu ili novoštokavskom jekavskom dijalektu. Ovdje se nećemo baviti cjelovitim prikazom dijalektnih obilježja proučavanoga područja³, već donosimo samo neke fonološke osobitosti uočene u prikupljenoj građi:

a) opće pojave:

- sažimanje *ao* > *ā* u *Káčine* ‘Kaočine’; u općem leksiku takvo je sažimanje provedeno u *záva* ‘zaova’
- reduciranje i gubljenje zanaglasnoga /i/ u višesložnih ojkonima pa se npr. *Ràdoniċ, Šiveriċ, Ūnešiċ, Vĕlūšiċ* izgovaraju kao [*Ràdonəċ, Šiverəċ, Ūnešəċ, Vĕlūšəċ*], a to se /i/ gubi ili reducira i u tvorbi etnika: *Radonćánac, Šiverćánac, Unešććánac*⁴; u općem leksiku takva je pojava potvrđena npr. u *cūrca* ‘curica’, *kòprva* ‘kopriva’
- gubljenje suglasnika /h/⁵ uz mogućnost njegove analoške zamjene suglasnikom /v/ prema kosim padežima u *Tĕplju / Tĕpljuv* ‘Tepljuh’; u općem leksiku tako je npr. u *krù / krùv*
- uz gubljenje završnoga -l u *Bobòdò* moguća je i pojava /l/ u toj poziciji analoškom zamjenom prema kosim padežima – *Bobòdol*, pa tako i u pridjevskoj izvedenici *bobòdòskī / bobòdòlskī*, u općem leksiku završno se -l pojavljuje u manjem broju pridjeva u zapadnome dijelu Drniške krajine, npr. *dĕbel, vĕsel, cīl*

b) pojedinačne pojave:

- zamjena nenaglašenoga vokala *a* > *o* u *Òtovice* ‘Otavice’; u općem leksiku takva je pojava potvrđena npr. u *òsom* ‘osam’
- otpadanje početnoga prednaglasnog vokala u višesložnih riječi vjerojatno zbog gubljenja leksičkoga značenja apelativa kojim je motiviran ojkonom: *Strogàšica / Strugàšica*⁶ (uz *Ostrogàšica*)
- promjena *čv* > *čm* u *Nĕčmen* ‘Nečven’.

³ Više podataka o glavnim značajkama drniških govora v. u autoričinu članku *Ojkonimski tipovi u Drniškoj krajini s osobitim obzirom na toponime na -(j)ane* (rukopis predan u *Hrvatski dijalektološki zbornik* br. 18).

⁴ U etnicima je uz sonante zanaglasno /i/ otpalo te je došlo do pomicanja slogovne granice i smanjenja broja slogova, npr. *Radonćánac, Šiverćánac*, a u drugim fonološkim okolnostima /i/ je reducirano, no zadržana je slogovna struktura te u članku primjere koji se izgovaraju kao [*Unešććánac*] bilježimo kao *Unešiċćánac*.

⁵ U radu foneme /x/, /ʒ/, /ʒ/, /l/, /l/ u terenskim podatcima ne donosimo uobičajenim dijalekto-loškim znakovima, već ih bilježimo grafemima standardnoga hrvatskog jezika: h, dž, đ, lj, nj.

⁶ Danas tako svoje selo nazivaju samo najstariji stanovnici.

4. Tvorba etnika za mušku osobu

Analizom etnika za mušku osobu u Drniškoj krajini uočeno je da se od jednorječnih i višerječnih ojkonima etnici tvore sufiksalsnom tvorbom te nema primjera za složeno-sufiksalsnu tvorbu. Uz to je utvrđen velik broj sufiksa koji sudjeluju u tvorbi etnika u jednini i nešto manji broj sufiksa za tvorbu množinskih likova. Pritom je uočena asimetrija u tvorbi jedninskih i množinskih likova te velik broj sinonimnih etnika, npr. *Bobòdoljan / Bobòdovljan / Bobodovljánac, Bogaćánac / Bògaćan, Graćánac / Graćóljac, Kaćinjánac / Káćan, Marasovljánac / Mârasovljan, Mosećánac / Moséćan, Nèčvenjan / Nečvenjánac, Planjànčan / Planjančánac* itd.

4.1. Osnove

Etnici za muške osobe na istraživanome području tvore se s pomoću morfoloških⁷ (npr. *Drnišánac, Koprnjánac*) i pokraćenih ili krnjih osnova (npr. *Bioćánac, Pàračan*).

S pomoću morfološke osnove izvedeni su sljedeći etnici: *Badnjušánac, Baljćánac* (: Baljci), *Bobòdovljan / Bobodovljánac / Bobòdoljan* (: Bobodol), *Brištánac, Ceránac, Čavòglavac, Čitlućánac, Čvrljevćánac, Drinovćánac* (: Drinovci), *Drnišánac, Graćánac / Graćóljac* (: Gradac), *Kanjančánac, Kljaćánac, Ključánac, Koprnjánac, Krićánac, Kúljan, Lišnjićánac, Lukárac, Ljubotićánac, Ljubostí-njac, Matasánac, Mosećánac / Moséćan, Mrâtovljan, Nèčvenjan / Nečvenjánac, Nevešćánac, Oklájac / Oklájčan, Otavćánac / Otovćánac*⁸ (: Otavice), *Planjančánac / Planjànčan, Podumćánac, Pokrovničánac, Puljánac, Radonćánac, Razvođánac, Ružićánac, Sedramićánac, Sèlinār, Siverćánac, Sùknovčan, Štikovljanin, Širitovčan / Širitovćánac* (: Širitovci), *Tepljušánac, Unešićánac, Utoránac*.

Od ojkonima u množini na *-ci* i *-ke* kojima osnova u nominativu završava dvama suglasnicima etnici su tvoreni s pomoću morfoloških osnova: *Baljćánac* (: Baljci), *Krićánac* (: Kričke), *Sùknovčan* (: Suknovci), *Širitovčan* (: Širitovci). Prema nekim autorima tvorba takvih etnika može se tumačiti kao izvođenje od krnjih osnova odbacivanjem segmenata *-ci* i *-ke* (v. npr. Barić i dr. 1999: 200).

S pomoću krnje osnove izvedeni su sljedeći etnici:

- odbacivanjem *-ić/-ići*: *Bioćánac, Bògaćan, Bogaćánac, Drinovćánac, Ka-*

⁷ »Morfološka je osnova svojim fonološkim inventarom jednaka genitivnoj formi toponima, odnosno člana toponima od kojeg se izvodi etnik, bez genitivnog nastavka, krnja osnova je u odnosu na genitivnu formu toponima kraća za neki segment...« (Bjelanović 1978: 48).

⁸ U ovim primjerima nije došlo do odbacivanja segmenta *-ica*, već je riječ u otpadanju zana-glasnoga /i/ u ojkonimnoj osnovi.

- ralčánac, Miočánac, Mirlovčánac, Paračánac / Pàračan*⁹ (: Parčić¹⁰),
Umljovčánac (: Umljanovići), *Velušánac, Visočánac, Žitničánac*
– odbacivanjem *-ine*: *Káčan* (: Kačine), *Màrasovljan / Marasovljanac*
– odbacivanjem *-ica*: *Strogašánac* (: (O)strogašica).

4.1.1. Tvorba etnika za muške osobe od dvorječnih ojkonima

Načelno se od višerječnih ojkonima etnici tvore na nekoliko načina. Mogu se izvoditi od jedne riječi ili tvoriti složeno-sufikslnim načinom od dviju ili svih riječi. U našoj građi malen je broj dvorječnih ojkonima, a trorječnih nema, pa nije moguće dati pravila za tvorbu etnika od takvih ojkonima. Primjera za složeno-sufikslnu tvorbu nema, već su svi etnici od dvorječnih ojkonima nastali sufiksacijom jedne ojkonimne sastavnice.

a) U dvorječnih ojkonima sa strukturom „imenica + pridjev“ potvrđeno je izvođenje:

- od imeničke sastavnice: *Glavičánac* (: Kadina Glavica)
- od pridjevske sastavnice: *Pakovčánac* (: Pakovo Selo).

b) U dvorječnih ojkonima sa strukturom „imenica + imenica“ gdje je jedna imenica antroponim, a druga toponomastički apelativ etnik se izvodi od antroponimne sastavnice:

Kāličan / Kaličánac (: Nos Kalik¹¹), *Mirlovčánac* (: Mirlović Polje / Mirlović Zagora¹²).

c) U dvorječnih ojkonima s antonimnom pridjevskom sastavnicom *donji – gornji* etnici se izvode od imeničke sastavnice: *Vinovčánac* ‘stanovnik Donjega ili Gornjega Vinova’, *Vinovčāni / Vīnovljāni* ‘stanovnici Donjega ili Gornjega Vinova’, *Utoránac* ‘stanovnik Donjih ili Gornjih Utora’, *Planjančánac / Planjānčan* ‘stanovnik Donjih ili Gornjih Planjana’. Međusobno se ti stanovnici nazivaju *Donjanima* i *Gornjanima*.

4.2. Sufiksi

S obzirom na to da je riječ o relativno neveliku korpusu etnika, uočen je velik broj sufiksa koji sudjeluju u tvorbi etnika za muške osobe: *-(j)anac, -(j)an, -(j)anin, -ac, -čan, -čanac, -ār, -ušanac, -(j)oljac*. Nekoliko je među njima dominantnih sufiksa, dok su ostali potvrđeni u malome broju etnika.

⁹ U etnicima *Paračánac* i *Pàračan* nakon odbacivanja formanta *-ić* u krnju osnovu *Parč-* umetnuto je blaglasno *a*: *Parač-*.

¹⁰ U Bukovici postoji selo slična imena: Parčići, no ondje se etnik tvori od morfološke osnove s pomoću sufiksa *-anin*: *Pārčičānin* (Bjelanović 1978: 65).

¹¹ *Kalik* je prezime iz toga sela.

¹² *Mirlović* dolazi od plemenskoga imena *Mirilovići* koje je potvrđeno u tome području u doba turskih osvajanja.

Hrvatska jezikoslovna literatura različito tretira sufikse tipa *-(j)anin*. Primjericice Bjelanović u navedenoj studiji govori samo o sufiksu *-anin*, no ističe da na granici morfema dolazi do prijelaza nepalatalnih u palatalne suglasnike na kraju osnove, npr. *Benkovčani* (1978: 58–59), dok ih Babić navodi kao dva sufiksa: *-anin* i *-janin* (tako i *-anac* i *-janac*, *-ac* i *-jac*, *-āk* i *-jāk...*) te na temelju građe od 3000 etnika za muške osobe u hrvatskome jeziku utvrđuje postojanje ukupno 86 sufiksa (Babić 1976: 148–149). U ovome radu sufikse tipa *-(j)anac* smatramo jednim sufiksom s dvjema inačicama kojih distribucija ovisi o završetku osnove na koju dolaze.

4.2.1. Sufiks *-(j)anac* najplodniji je sufiks u tvorbi etnika za muške osobe u jednini u Drniškoj krajini. Sudeći prema Bjelanovićevim istraživanjima, veoma je plodan i u Bukovici (1978: 53), a prema Babiću (1976: 171) taj je sufiks prisutan na kajkavskome i štokavskome području, a rijedak je u čakavskim krajevima. No prema novijim istraživanjima on ipak nije osobito plodan na području kajkavskoga narječja (Čilaš Šimpraga – Kurtović Budja 2009: 43). S pomoću popisa svih autohtonih etnika u Republici Hrvatskoj mogla bi se utvrditi područja na kojima je taj sufiks osobito plodan, a zasad pretpostavljamo da je najprisutniji u tvorbi etnika u kontinentalnim dijelovima Dalmacije, tj. u onome području koje ljudi s mora nazivaju „vlaškim“.

Prema građi inačica *-anac* dolazi na morfološke i krnje osnove koje se završavaju nepčanim suglasnicima *-č*, *-ć*, *-đ*, *-š*, sonantom *-r* te nenepčanim suglasnikom *-s*, a njegova je osobitost i da uza se veže dugouzlazni naglasak. Tom su sufiksalsnom inačicom tvoreni sljedeći etnici: *Biočćanac*, *Cerćanac*, *Drnišćanac*, *Ključćanac*, *Ljubotiććanac*, *Matasćanac*, *Mioććanac*, *Moseććanac*, *Paraććanac*, *Radonććanac*, *Razvođćanac*, *Ružiććanac*, *Sedramiććanac*, *Siverććanac*, *Strogašćanac*, *Unešiććanac*, *Utorćanac*, *Velušćanac*, *Žitniććanac*.

Sufiksalsna inačica *-janac* u građi dolazi na osnove koje se završavaju suglasnicima *-k*, *-h*, *-c*, *-t* i sonantima *-l*, *-n*, *-v*, pri čemu se završni suglasnici osnove i početno *j* sufiksa zamjenjuju po jotacijskim pravilima, a tom su sufiksalsnom inačicom tvoreni sljedeći etnici: *Baljććanac*, *Bobodovljćanac*, *Bogaććanac*, *Čitluććanac*, *Drinovććanac* (: Drinovci), *Glaviććanac*, *Gračćanac*, *Kačinjćanac*, *Kljaććanac*, *Koprnjćanac*, *Kriććanac*, *Lišnjiććanac*, *Marasovljćanac*, *Nečvenjćanac*, *Nevešććanac*, *Otavććanac* / *Otovććanac* (: Otavice), *Podumććanac*, *Pokrovniććanac*, *Tepljušćanac*, *Širitovććanac* (: Širitovci), *Visočćanac*.

Uzme li se u obzir i tvorba množinskih likova etnika za muške osobe, koji su ponajviše tvoreni s pomoću sufiksa *-(j)ani*, onda sufiks *-(j)an* s množinskim likom *-(j)ani* možemo smatrati najdominantnijim.

4.2.2. U tvorbi etnika za muške osobe u jednini u Drniškoj krajini sufiks *-(j)an* drugi je po brojnosti. Nastao je izvođenjem iz množinskoga lika bez dodatnoga in-

dividualizirajućega sufiksa *-in-*. Sufiksi *-(j)an* i *-(j)anin* vrlo su česti u tvorbi etnika u svim hrvatskim narječjima, a tomu je tako zato što oni nisu opterećeni različitim značenjima, nego su isključivo etnički sufiksi. U našem su korpusu potvrđeni sufiksi *-(j)an* i *-(j)anin* te premda stručna literatura *-(j)an* uvijek navodi kao dijalektnu inačicu sufiksa *-(j)anin*, ovdje ih donosimo kao dva različita sufiksa jer je za drniško područje sustavan sufiks *-(j)an*.

Prema građi za muške etnike u jednini sufiksalna inačica *-an* potvrđena je u *Moséčan* i *Pàračan*, gdje se osnova završava palatalnim suglasnicima *-ć* i *-č*, dok je inačica *-jan* potvrđena u etnicima kojih se osnove završavaju suglasnikom *-c*, *-k*, *-t* ili sonantima *-l*, *-v*, *-n*, pri čemu se završni suglasnici osnove i početno *j* sufiksa zamjenjuju po jotacijskim pravilima. Taj sufiks nalazimo u tvorbi ovih etnika: *Bobòdoljan*, *Bobòdovljan* (umetnuto *-v-* analogijom prema primjerima tipa *Mrâtovljan*), *Bògaćan*, *Kàličan*, *Kùljan*, *Màrasovljan*, *Mrâtovljan*, *Nèčvenjan*, *Sùknovčan*, *Širitovčan*. Uočljivo je da se sufiks *-(j)an* u malome broju primjera javlja kao jedini tvorbeni element (*Kùljan*, *Mrâtovljan*), a za sve druge primjere postoji sinonimna tvorba, uglavnom s pomoću sufiksa *-(j)anac*.

U građi s drniškoga područja uočljiva je asimetrija *-(j)anac*/*-(j)ani*, dakle u jednini dominira sufiks *-(j)anac*, a u množini *-(j)ani*, a slično je stanje uočeno i u Bukovici (Bjelanović 1978: 53). U našoj građi množinski je sufiks uvijek *-(j)ani*, dakle i kad je u jednini jedini sufiks *-(j)anac* (npr. jd. *Tepljušanac* – mn. *Tepljušani*, jd. *Višoćanac* – mn. *Višoćani*) i kad u jednini postoji sinonimna tvorba na *-(j)anac* i *-(j)an* (npr. jd. *Bogaćanac* / *Bògaćan* – mn. *Bògaćani*, jd. *Marasovljanac* / *Màrasovljan* – mn. *Màrasovljani*, jd. *Širitovčanac* / *Širitovčan* – mn. *Širitovčani*).

4.2.3. Svi ostali sufiksi potvrđeni u tvorbi etnika za muške osobe u Drniškoj krajini manje su plodni od sufiksa *-(j)anac* i *-(j)an*. Tako se sufiks *-(j)anin* pojavljuje u tvorbi samo jednoga etnika (*Štikovljanin*), imena stanovnika Štikova, sela zabačenoga od Petrova polja, u podnožju planine Svilaje. U selu žive govornici ješkavskoga novoštokavskog dijalekta.

4.2.4. Sufiks *-ac* nije osobito plodan, a u građi dolazi na dvosložne ili višesložne morfološke osnove koje se završavaju sonantima *-n*, *-v*, *-r*, *-nj*, *-j*: *Brištánac* (: Brištane), *Čvòglavac*, *Lukárac*, *Ljubostínjac*, *Oklájac*, *Puljánac*.

4.2.5. Sufiks *-čan* dolazi na morfološke, tj. cjelovite ojkonimne osnove: *Oklájčan*, *Planjànčan*. U oba slučaja riječ je o osnovama koje se završavaju sonantom, a prema građi riječ je o sonantima *-j*, *-n*.

4.2.6. Sufiks *-čanac*, sudeći prema građi, dolazi na krnje osnove nastale odbacivanjem *-ić* (*Mirlovčanac* : Mirlovići) ili na morfološke osnove: *Planjančanac*.

Kao i prethodno opisani *-čan*, i sufiks *-čanac* dolazi na osnove koje se završavaju sonantom, a u građi je riječ o osnovama na *-v*, *-n*.

4.2.7. Sufiks *-ār* potvrđen je u samo jednome etniku: *Sëlinār*. Taj sufiks inače dolazi sporadično na cijelome hrvatskom području (Babić 1976: 166), no nigdje nije osobito plodan te je i u Bukovici potvrđen u samo nekoliko etnika (Bjelanović 1978: 56).

4.2.8. Sufiks *-ušanac* Babić ne navodi u spomenutomu radu, a taj sufiks nije potvrđen ni u Bukovici. U drniškome području potvrđen je u samo jednome etniku – *Badnjušanac*, koji je ujedno i jedino ime kojim se identificira stanovnik Badnja. Zanimljivo je da se i stanovnik Bednje u Zagorju, dakle ojkonima motiviranoga istom toponomastičkom metaforom kao i Badanj, izvodi s pomoću složenoga sufiksa, a ondje je riječ o sufiksu *-ančanin* koji u bednjanskome govoru glasi *-unčun* (*Bedñûnčuni*, m. mn.) (Čilaš Šimpraga – Kurtović Budja 2009: 43).

4.2.9. Još jedan veoma rijedak sufiks, a koji ne spominju ni Babić ni Bjelanović, jest *-(j)oljac*, potvrđen u etniku *Gračóljac*, koji se pojavljuje uz etnik *Gračánac* (: Gradac). Prema kazivanju ispitanika *Gračóljac* ima pogrdno značenje pa se može zaključiti da sufiks *-(j)oljac* ima negativne konotativne vrijednosti.

5. Tvorba etnika za žensku osobu

5.1. Neke pojave u tvorbi ženskih etnika

Kao i kod muških etnika u tvorbi ženskih etnika potvrđena je sinonimna tvorba, no za razliku od muških etnika ne postoji asimetrija u tvorbi jedninskih i množinskih likova, tj. jednina i množina izvode se istim sufiksom, a samo se mijenja nastavak *-a* > *-e*¹³, npr. jd. *Bogàjkuša* – mn. *Bogàjkuše*, jd. *Lùkārka* – mn. *Lùkārke*, jd. *Sëlinārka* – mn. *Sëlinārke*.

5.2. Osnove

U raščlambi sufiksa kojima se tvore etnici za žensku osobu dva su moguća polazišta koja rezultiraju dvjema različitim tvorbenim raščlambama. Naime polazišta se razlikuju u samome definiranju etnika za žensku osobu. S jedne strane taj se etnik može definirati kao ‘stanovnica kojega mjesta / naselja’, pa je npr. *Badnjušānka* ‘stanovnica Badnja’, a s druge strane etnik za žensku osobu može se definirati kao ‘ženski stanovnik kojega mjesta / naselja’, pa je *Badnjušānka* ‘ženski *Badnjušanac*’. Prema prvome polazištu *Badnjušānka* je etnik nastao izvođenjem od ojkonimne osnove *Badnj-* i sufiksa *-ušanka*, a prema drugome riječ je o izvođenju od etnika za mušku osobu *Badnjušanac*, tj. o mocijskoj tvorbi. Za prvo polazište Babić kaže da kreće od leksičkoga, a drugo od tvorbenoga značenja (1976: 176). U dosadašnjim teoretskim pristupima potvrđena su oba polazišta.

¹³ Iz toga razloga u tablici na kraju rada ne donosimo etnike za ženske osobe u množini, dok etnike za muške osobe donosimo u jednini i množini.

Tako Babić, kako bi se izbjegao velik broj novih sufiksa i svi problemi povezani s time, smatra da treba poći od tvorbenoga značenja, tj. od etnika za mušku osobu (1976: 176), dok Bjelanović drži da treba dati prednost leksičkomu značenju¹⁴.

S obzirom na to da je u prikupljenoj građi uočena nesimetrija u tvorbi jedninskih i množinskih likova etnika za mušku osobu, a istodobno u tvorbi takvih likova za žensku osobu postoji potpuna simetrija, pa je pitanje treba li etnik za žensku osobu izvoditi iz jedninskih ili množinskih likova, u našoj raščlambi oba bi polazišta bila prihvatljiva. Kad bi se prihvatilo drugo polazište, utvrdili bismo da se ženski etnici na istraživanome području najčešće izvode od morfološke ili cjelovite ojkonomne osnove (npr. *Něčvěnka* : Nečven), zatim rjeđe od krnje ojkonomne osnove (npr. *Biočānka* : Biočić), još rjeđe mocijskom tvorbom od muškoga etnika (npr. *Mrâtovljānka*) te konverzijom ili preobrazbom od ktetika (npr. *Pòdumačka*). Dakle tada bismo došli do većega broja vrsta osnova u tvorbi ženskih etnika nego u tvorbi muških etnika.

No kako bismo pojednostavnili prikaz tvorbe ženskih etnika s obzirom na osnove i sufikse, odlučili smo se za prvo polazište, tj. za kretanje od tvorbenoga značenja iz kojega nužno proizlazi da u tvorbi ženskih etnika dominira mocijsko izvođenje.

5.3. Mocijska tvorba etnika za žensku osobu

Mocijskom su tvorbom nastali sljedeći etnici za žensku osobu: *Badnjùšānka*, *Biočānka*, *Bobòdoljānka*, *Bobòdovljānka*, *Bògacānka*, *Cěrānka*, *Čavòglāvka*, *Čitlučānka*, *Čvrfljevčānka*, *Ūtorānka*, *Drínovčānka*, *Drnišānka*, *Gráčānka*, *Gráčòljka*, *Glàvičānka*, *Kānjančānka*, *Ključānkuša*, *Kòprnjānka*, *Kričānka*, *Kùljānka*, *Lišnjičānka*, *Lùkārka*, *Ljubòstīnjka*, *Ljubòtičānka*, *Màtasānka*, *Màrasovljānka*, *Miočānka*, *Mirlovčānka*, *Mrâtovljānka*, *Něčvenjānka*, *Něveščānka*, *Strogāšānka*, *Ōtovčānka*, *Pàkovčānka*, *Pàračānka*, *Pokrovničānka*, *Pùljānka*, *Ràdončānka*, *Ràzvodānka*, *Rùžičānka*, *Sèdramičānka*, *Sèlinārka*, *Siverčānka*, *Sùknovčānka*, *Širitovčānka*, *Štikovljānka*, *Tepljùšānka*, *Ūnešičānka*, *Ūtorānka*, *Velùšānka*, *Visočānka*, *Žitničānka*.

U mocijskoj tvorbi etnika za žensku osobu javljaju se dva sufiksa: *-ka* i *-kuša*.

5.3.1. Sufiks *-ka* najplodniji je sufiks u hrvatskome jeziku u tvorbi etnika za ženske osobe, a dolazi na ojkonomne osnove te na osnove od etnika za mušku osobu. U našoj građi on je osobito dominantan u mocijskoj tvorbi te dolazi uz nekoliko tipova etnika za mušku osobu:

¹⁴ On kaže: »Budući da je u ovoj jezičnoj kategoriji obavijest potpuna tek kad je potpuna obavijest o nazivu mjesta iz osnove, treba u modelima jezičnog opisa slijediti jezičnu narav i etnonimske strukture dijeliti na segmente izraza samo na mjestima na kojima se nalazi granica segmenta značenja. Zato je etnik *Prevješānka* pogrešno dijeliti na jednak način kao *Bilišānka* na *-ka* i ono što se nalazi ispred tog dijela strukture.« (1978: 75)

a) uz osnove etnika muškoga roda koji se završavaju na *-(j)anac* pošto se završetak *-ac* odbaci: *Badnjùšānka* < *Badnjušanac*, *Bjòčānka* < *Biočānac*, *Bògačānka* < *Bogačānac*, *Cèrānka* < *Cerānac*, *Čitlučānka* < *Čitlučānac*, *Čvrļjevčānka* < *Čvrļjevčānac*, *Ūtorānka* < *Utorānac*, *Drínovčānka* < *Drinovčānac*, *Drníšānka* < *Drnišanac*, *Gráčānka* < *Gračānac*, *Glavičānka* < *Glavičānac*, *Kānjančānka* < *Kanjančānac*, *Kòprnjānka* < *Koprnjānac*, *Kričānka* < *Kričānac*, *Lišnjičānka* < *Lišnjičānac*, *Ljubòtičānka* < *Ljubotičānac*, *Màtasānka* < *Matasānac*, *Màrasovljānka* < *Marasovljānac*, *Mjòčānka* < *Miočānac*, *Mirlovčānka* < *Mirlovčānac*, *Nèčvenjānka* < *Nečvenjānac*, *Nèveščānka* < *Neveščānac*, *Ostrogàšičānka* < *Ostrogašičānac*, *Strogàšānka* < *Strogašanac*, *Ōtovčānka* < *Otovčānac*, *Pākovčānka* < *Pakovčānac*, *Ràdončānka* < *Radončānac*, *Ràzvođānka* < *Razvođānac*, *Rūžičānka* < *Ružičānac*, *Sèdramičānka* < *Sedramičānac*, *Sjiverčānka* < *Siverčānac*, *Tepljùšānka* < *Tepljušanac*, *Ūnešičānka* < *Unešičānac*, *Ūtorānka* < *Utorānac*, *Velùšānka* < *Velušānac*, *Visočānka* < *Visočānac*, *Žitničānka* < *Žitničānac*;

b) uz osnove etnika muškoga roda na *-an* i *-anin* (nakon odbacivanja završetka *-in*): *Bobòdolvjānka* < *Bobòdoljan*, *Bobòdolvjānka* < *Bobòdovljan*, *Bògačānka* < *Bogačan*, *Kùljānka* < *Kùljan*, *Màrasovljānka* < *Marasovljan*, *Mràtovljānka* < *Mràtovljan*, *Nèčvenjānka* < *Nečvenjan*, *Pàračānka* < *Pàračan*, *Širitovčānka* < *Širitovčanac*, *Štikovljānka* < *Štikovljanin*;

c) kad etnik za mušku osobu ima sufiks *-ac*, onda u tvorbi ženskoga etnika umjesto *-ac* dolazi *-ka*, dakle riječ je o istome procesu kao u 5.3.1. a): *Čavòglāvka* < *Čavòglavac*, *Gràčòljka* < *Gračòljac*, *Lùkārka* < *Lukárac*, *Ljubòstínjka* < *Ljubostínjac*, *Pùljānka* < *Puljānac*, *Sùknovčānka* < *Sùknovčan*, *Širitovčānka* < *Širitovčan*;

d) uz osnove etnika muškoga roda na *-ar*: *Sèlinārka* < *Sèlinār*.

5.3.2. Sufiks *-kuša* dolazi kad je muški etnik tvoren sufiksom *-anac* u kojega se pri izvođenju etnika za žensku osobu odbacuje završetak *-ac*: *Ključānkuša* < *Ključānac*.

5.4. Tvorba etnika za žensku osobu od ojkonimne osnove

Od morfološke ojkonimne osnove izvedeni su sljedeći etnici za žensku osobu: *Brištānkuša*, *Čvrļjevkuša*, *Planjānkuša*, *Plānjānka*, *Ūtorka*, *Kanjānkuša*, *Káčinka*, *Kljākačānka*, *Lukārkuša*, *Màtaskinja*, *Mosèčkuša*, *Nèčvènka* / *Nečvènkuša*, *Oklājkuša* / *Ōklājka*, *Parāčkuša*, *Puljānkuša*, *Trbòunjka*.

5.4.1. U tvorbi etnika za žensku osobu od morfološke ojkonimne osnove sudjeluju četiri sufiksa: *-ka*, *-kuša*, *-kinja* i *-ačanka*. Među njima dominantan je sufiks *-kuša*.

a) Sufiksom *-kuša* tvoreni su sljedeći etnici: *Brištānkuša* < *Brištāne*, *Čvrļjevkuša* < *Čvrļjevo*, *Planjānkuša* < *Dònje Plānjāne* / *Gòrnjē Plānjāne*, *Kanjānkuša* <

Känjāne / Känjāni, Lukārkuša < Lūkār, Mosèčkuša < Mòsēc, Nečvènkuša < Nèčven, Oklājkuša < Òklaj, Puljānkuša < Pūljāne.

Taj sufiks uglavnom dolazi na osnove koje se završavaju sonantom, u građi su potvrđene osnove na **-n, -v, -r, -j**, te je potvrđeno izvođenje od osnove na suglasnik **-ć** (*Mosèčkuša*). Valja reći da se uz etnike izvedene tim sufiksom nerijetko javljaju sinonimni etnici izvedeni sufiksom **-ka** (*Čvřlječānka / Čvřljèvkūša, Kanjānkuša / Känjančānka, Lukārkuša / Lūkārka, Nèčvenjānka / Nèčvènka / Nečvènkuša, Planjānkuša / Plānjānka*), no ima potvrda u kojima je etnik na **-kuša** jedino ime kojim se identificira žena iz nekoga sela (*Bāljkuša, Brištānkuša, Kāčkuša, Karāčkuša, Mosèčkuša*) te ističemo da tako tvoreni etnici nemaju pogrdno značenje, tj. sufiks nema konotativno, već ima samo denotativno značenje. Prema dosadašnjim istraživanjima taj je sufiks najplodniji u nekim dijelovima štokavskoga narječja (Babić 1976: 183).

b) Sufiksom **-ka** u građi su izvedeni etnici od ojkonomnih osnova koje se završavaju sonantima **-n, -nj, -r, -l**: *Plānjānka < Dōnje Plānjāne / Gōrnjē Plānjāne, Ūtōrka < Dōnje Ūtore / Gōrnjē Ūtore, Káčnka < Káčine, Nèčvènka < Nèčven, Òklājka < Òklaj, Trbōunjka < Trbōunje.*

c) S pomoću sufiksa **-kinja** izveden je samo jedan etnik za žensku osobu (*Mātāskinja < Mātase*) u kojega se osnova završava suglasnikom **-s**. Za taj je sufiks inače karakteristično da dolazi na štokavskome i čakavskome području bez jasnih pravila raspodjele (Babić 1976: 182).

d) Sufiks **-ačanka** nije potvrđen u Babićevoj studiji o tvorbi etnika u hrvatskome jeziku, a u našoj građi izlučujemo ga u etniku *Kljākačānka < Kljāci*. Moglo bi se tumačiti i da je riječ o sufiksu **-čanka**, koji jest potvrđen u dosadašnjim radovima o tvorbi etnika, te da je na spoju osnove i sufiksa, kako bi se izbjegla suglasnička skupina **kč**, umetnuto blagoglasno **a**.

5.4.2. Od krnje ojkonomne osnove izvedeni su etnici za žensku osobu s pomoću sufiksa **-kuša**: *Bāljkuša < Bāljci, Kāčkuša < Nōs Kālık, Karāčkuša < Kārālić, Parāčkuša < Pārčić, Sūknōvka < Sūknōvci, Ūmljōvka < Umljānovići.*

5.5. Tvorba etnika za žensku osobu od ktetika

Konverzijom od ktetika nastala su samo dva ženska etnika: *Kljāčka* (: Kljaci) i *Podumačka* (: Podumci). Takva tvorba tipičnija je za dalmatinsko obalno i otočno područje (npr. *Kliška, Brâčka*), a u drniškome kraju samo *Podumačka* funkcionira kao jedini onimijski znak kojim se identificira ženska osoba iz Podumaca, dok se uz *Kljāčka* upotrebljava i sinonimni etnik *Kljākačānka*.

Uočeno je da se nerijetko u sinonimnih ženskih etnika jedan od njih izvodi od ojkonomne osnove, a drugi mocijskom tvorbom (npr. *Kanjānkuša < Känjāne, Känjančānka < Kanjančānac*). Također je potvrđena mocijska tvorba od različiti-

tih etnika za mušku osobu (npr. *Bògačānka* < *Bogačānac* / *Bògačan*, *Nèčvenjānka* < *Nèčvenjan* / *Nečvenjānac*) te izvođenje različitim sufiksima od iste ojkonomne osnove (npr. *Oklājkuša* / *Òklājka* < *Òklaj*, *Nèčvēnka* / *Nečvēnkuša* < *Nèčven*).

6. Tvorba ktetika

6.1. Neke pojave u tvorbi ktetika

- Ktetici se na proučavanome području tvore od ojkonomnih i etničkih osnova. Izvode se s pomoću sufiksa *-skī*, koji je dominantan, te *-ačkī*, koji se pojavljuje u manjem broju primjera.
- U građi su potvrđeni primjeri sinonimne tvorbe ktetika s pomoću ojkonomne i etničke osnove: *bàdnjūškī* (: *Badnjūšani*) / *bàdanjskī* (: *Bàdanj*).
- Ima primjera izvođenja od iste osnove, ali s pomoću različitih sufiksa: *čvřljevsķī* / *čvřljevačkī*, *mīrlovskī* / *mīrlovačkī*. Kako te izvedenice imaju posve isto značenje, možemo ih smatrati pravim dubletama.
- U građi nema dvosložnih ktetika, a dominiraju trosložni i četverosložni. Jedini peterosložni ktetik jest *širitovačkī*, koji se u govoru često ostvaruje kao četverosložna riječ [*širtovačkī*].

6.2.1 Tvorba ktetika od ojkonomne osnove

U tvorbi ktetika u Drniškoj krajini dominira izvođenje od ojkonomnih osnova, i to većinom od morfoloških i manjim dijelom od krnjih osnova.

a) ktetici izvedeni od morfološke ojkonomne osnove: *bàdanjskī*, *bāljačkī*, *bobòdolskī* / *bobòdòskī*, *bògatičkī*, *brīštānskī*, *čavòglāvskī*, *čvřljevsķī*, *čvřljevačkī*, *drīnovačkī*, *dřnīškī*, *glāvičkī*, *grādačkī*, *kānjānskī*, *kljākačkī*, *kòprnskī*, *planjānskī*, *vīnovskī*, *ūtorskī*, *lišnjāčkī*, *lūkānskī*, *ljubòstinjsķī*, *ljubòtičkī*, *mātaskī*, *mòsēčkī*, *mrātòvskī*, *nèčvensķī*, *nèveškī*, *òklājsķī*, *òtavičkī* / *òtovičkī*, *pākovačkī*, *pòdumačkī*, *pokròvničkī*, *pūljānskī*, *ràdoničkī*, *rāzvòčkī*, *rūžičķī*, *sèdramičķī*, *sīveričkī*, *sūknovačkī*, *širitovačkī*, *šīlkovačkī*, *tèpljūškī*, *trbòūnjsķī*, *vīnovačkī*, *visočkī*, *žītniskī*

Prema građi pri tvorbi ktetika od morfološke ojkonomne osnove prevladava izvođenje s pomoću sufiksa *-skī*. Pritom ne dolazi do glasovnih promjena ako se osnova završava sonantom: *bàdanjsķī*, *bobòdolsķī* / *bobòdòskī*, *brīštānskī*, *čavòglāvskī*, *čvřljevsķī*, *kānjānskī*, *kòprnskī*, *planjānskī*, *vīnovskī*, *ūtorskī*, *lūkānskī*, *ljubòstinjsķī*, *mrātòvskī*, *nèčvensķī*, *òklājsķī*, *pūljānskī*, *trbòūnjsķī*. Ako se osnova završava kojim drugim suglasnikom, tada se događaju glasovne promjene u kojima se često zatire tvorbeni šav:

-c, *-k* + *-skī* > *-čkī*: *bāljačkī*, *glāvičkī*, *lišnjāčkī*, *òtavičkī* / *òtovičkī*, *pokròvničkī*, *visočkī* (: Visoka)

-*ć*, -*đ* + -*skī* > -*čkī*: *bògatičkī*, *ljubòtičkī*, *mòsēčkī*, *ràdoničkī*, *ràzvōčkī* (: Razvođe), *rūžičkī*, *sèdramičkī*, *sīveričkī*

-*ć* + -*skī* > -*skī*: *žīt niskī*

-*h*, -*š*, -*st* + -*skī* > -*ški*: *tèpljūškī*, *d̀rnīškī*, *nèveškī* (: Nevest).

Od ojkonima s nepostojanim *a* ktetik se tvori od nominativne osnove, npr. *gràdačkī* (: Gradac).

U ktetika koji se izvode od ojkonima u množini i kojih se osnova u nominativu završava dvama suglasnicama (npr. Suknovci, Širitovci) pri izvođenju pridjeva s pomoću sufiksa -*skī* umeće se nepostojano *a*: *bàljačkī* (: Baljci), *d̀rinovačkī* (: Drirovci), *pòdumačkī* (: Podumci), *s̀uknovačkī* (: Suknovci), *širitovačkī* (: Širitovci).

Sufiks -*ačkī* dolazi pri izvođenju od ojkonima na -*ovo/-evo*, dakle onih ojkonima kojih se osnova završava sonantom -*v*: *čvfljevačkī*, *p̀akovačkī*, *š̀tikovačkī*, *v̀inovačkī*. No to nije sustavna pojava pa je od ojkonima istoga tipa *Mr̀atovo* ktetik *mr̀atōvskī*.

Ovoj omanjoj skupini pridružujemo i ktetik *klj̀akačkī* (: *Klj̀aci*, G *Klj̀akā*), koji se jedini u građi izvodi od jednosložne osnove, a može se tumačiti kao O + -*ačkī*.

b) ktetici izvedeni od krnje ojkonimne osnove: *b̀iočkī*, *b̀ogaskī* / *b̀ogackī*, *k̀arāljskī* / *k̀arālskī*, *m̀arasovskī*, *m̀iočkī*, *m̀irlovskī*, *m̀irlovačkī*, *ostrògāškī* / *strògāškī*, *ùmljovačkī*, *ùneškī*, *v̀elūškī*,

Krnje su osnove u našoj građi nastale odbacivanjem formanata:

-*ić(i)*: *b̀iočkī*, *b̀ogaskī* / *b̀ogackī*¹⁵, *k̀arāljskī*¹⁶ / *k̀arālskī*, *m̀iočkī*, *m̀irlovskī*, *m̀irlovačkī*, *ùneškī*, *v̀elūškī*

-*ica*: *ostrògāškī* / *strògāškī* (: *Ostrogašica* / *Strogašica*)

-*ine*: *m̀arasovskī*.

Većina je navedenih ktetika nastala izvođenjem s pomoću sufiksa -*skī*, a samo su dvije potvrde za izvođenje sufiksom -*ačkī*: *m̀irlovačkī* (: *Mirlović*) i *ùmljovačkī*.

Ktetik *ùmljovačkī* izveden je od krnje osnove nastale odbacivanjem središnjega sloga -*an-* i završnoga formanta -*ići* (: *Umljanović(i)*). Od tako skraćene osnove izvedeni su i etnici *Umljovčānac*, *Ūmljōvka*, *Ūmljovčāni*.

¹⁵ U izvođenju od krnje ojkonimne osnove *Bogat-* (: *Bogatići*) s pomoću sufiksa -*skī* na tvorbenome šavu u primjeru *b̀ogaskī* došlo je do pojednostavnjivanja suglasničke skupine -*tsk-* > -*sk-*, dok je u primjeru *b̀ogackī* došlo do promjene -*tsk-* > -*ck-*.

¹⁶ S obzirom na dosad najstariju dostupnu potvrdu ojkonima *Karalić* iz 1732. *Craglich* (mletačka karta s granicama iz 1700. i 1718.; v. u Slukan Altić 2007: 80.), moguće je da se u prošlosti selo zvalo *K(a)raljić(i)*, a u današnjem dubletnom ktetiku s osnovom *k̀arāljskī* / *k̀arālskī* sačuvano je negdašnje *l̩* / u osnovi.

6.2.2. Tvorba ktetika od etnika

Od etnika je izveden manji broj drniških ktetika: *čērānskī, káčānskī, kàličānskī, kljúčānskī, krīčānskī, kúlĵānskī, pāračānskī, sēlinārskī*. Svi su nastali izvođenjem s pomoću sufiksa *-skī* od osnova koje se završavaju sonantom *-n* i *-r*, tj. od etnika nastalih izvođenjem sufiksima *-(j)an, -(j)anac* i *-ar*.

7. Zaključak

Građa za iznesenu raščlambu prikupljena je terenskim istraživanjem etnika u Drniškoj krajini. U istraživanju je mnogo teže bilo dobiti odgovor na pitanje za etnik u jednini nego za etnik u množini zato što je identifikacija s pomoću etnika „prirodnija“ za zajednicu ljudi nego za pojedinca.

Na temelju prikupljene građe i njezine raščlambe donosimo sljedeće zaključke o tvorbi etnika i ktetika u Drniškoj krajini.

1) Od jednočlanih i višečlanih ojkonima etnici za mušku i žensku osobu tvore se sufiksacijom te nema primjera za složeno-sufiksalsnu tvorbu.

2) U raščlambi etnika za mušku osobu utvrđen je velik broj sufiksa koji sudjeluju u tvorbi etnika u jednini (*-(j)anac, -(j)an, -(j)anin, -ac, -čan, -čanac, -ar, -ušanac, -(j)oljac*) i manji broj sufiksa za tvorbu množinskih likova. Pritom je uočen velik broj sinonimnih etnika, ali i asimetrija u tvorbi jedninskih i množinskih likova pa je u tvorbi etnika muškoga roda u jednini dominantan sufiks *-(j)anac*, a u tvorbi etnika muškoga roda u množini dominira sufiks *-(j)ani*.

3) Kao i kod muških etnika u tvorbi etnika za žensku osobu potvrđena je sinonimna tvorba, no za razliku od muških etnika ne postoji asimetrija u tvorbi jedninskih i množinskih likova. Ustanovljena su tri načina tvorbe etnika za žensku osobu: mocijskim izvođenjem, koje je dominantno, izvođenjem od ojkonimne osnove te konverzijom ktetika, što je slabo plodan tvorbeni model u proučavanome području.

U mocijskoj tvorbi javljaju se dva sufiksa: *-ka* i *-kuša*. Sufiks *-ka*, najplodniji sufiks u hrvatskome jeziku u tvorbi etnika za ženske osobe, dolazi na ojkonimne osnove te na osnove od etnika za mušku osobu. U našoj građi on je osobito dominantan u mocijskoj tvorbi, dok je u tvorbi od ojkonimne osnove, u kojoj sudjeluju sufiksi *-kuša, -ka, -kinja* i *-ačanka*, najplodniji sufiks *-kuša*.

4) Ktetici se na proučavanome području tvore od ojkonimnih i etničkih osnova. Izvode se s pomoću sufiksa *-skī*, koji je dominantan, te *-ačkī*, koji se pojavljuje u manjem broju primjera.

U građi su potvrđeni primjeri sinonimne tvorbe ktetika s pomoću ojkonimne i etničke osnove: *bàdnĵūškī* (: *Badnĵūšani*) / *bàdanjskī* (: *Bàdanj*) te ima primjera izvođenja od iste osnove, ali s pomoću različitih sufiksa: *čvrĵljevskī* / *čvrĵljevačkī, mirlovskī* / *mirlovačkī*.

8. Popis ojkonima, etnika za mušku i žensku osobu te ktetika

ojkonim	etnik m. jd.	etnik ž. jd.	etnik m. mn.	ktetik
<i>Bàdanj</i>	<i>Badnjušánac</i>	<i>Badnjušánka</i>	<i>Badnjušani</i>	<i>bàdnjùškī / bàdanjskī</i>
<i>Bàljci</i>	<i>Baljčánac</i>	<i>Bàljkuša</i>	<i>Bàljčani</i>	<i>bàljjačkī</i>
<i>Bjōčić</i>	<i>Bjōčánac</i>	<i>Bjōčánka</i>	<i>Bjōčāni</i>	<i>bjōčkī</i>
<i>Bobòdol / Bobòdō</i>	<i>Bobòdoljan / Bobòdovljan / Bobodovljánac</i>	<i>Bobòdoljānka Bobòdovljānka</i>	<i>Bobòdoljāni</i>	<i>bobòdolskī / bobòdōskī</i>
<i>Bògatići (općina Drniš)</i>	<i>Bogačánac / Bògačan</i>	<i>Bògačānka / Bogàjkuša</i>	<i>Bògačāni</i>	<i>bògaskī / bògackī</i>
<i>Bògatići (općina Promina)</i>	<i>Bogačánac / Bògačan</i>	<i>Bògačānka / Bogàjkuša</i>	<i>Bògačāni</i>	<i>bògatičkī / bògājskī</i>
<i>Brištāne</i>	<i>Brištánac</i>	<i>Brištānkuša</i>	<i>Brištānčani</i>	<i>brištānskī</i>
<i>Cěra</i>	<i>Ceránac</i>	<i>Cěrānka</i>	<i>Cěrāni</i>	<i>cěrānskī</i>
<i>Čavòglave</i>	<i>Čavòglavac</i>	<i>Čavòglāvka</i>	<i>Čavòglāvci / Čavòglāvčani</i>	<i>čavòglāvskī</i>
<i>Čitluk</i>	<i>Čitlučánac</i>	<i>Čitlučānka</i>	<i>Čitlučani</i>	<i>čitluckī čitluskī</i>
<i>Čvřljevo</i>	<i>Čvřljevčánac</i>	<i>Čvřljevčānka / Čvřljèvkuša</i>	<i>Čvřljevčani</i>	<i>čvřljevskī / čvřljevačkī</i>
<i>Dònjē Plānjāne</i>	<i>Planjānčan / Planjančánac</i>	<i>Planjānkuša / Plānjānka</i>	<i>Planjānčani</i>	<i>planjānskī</i>
<i>Gòrnjē Plānjāne</i>	<i>Planjānčan / Planjančánac</i>	<i>Planjānkuša / Plānjānka</i>	<i>Planjānčani</i>	<i>planjānskī</i>
<i>Dònjē Ūtore</i>	<i>Utoránac</i>	<i>Ūtorānka / Ūtōrka</i>	<i>Ūtorāni</i>	<i>ùtorskī</i>
<i>Gòrnjē Ūtore</i>	<i>Utoránac</i>	<i>Ūtorānka / Ūtōrka</i>	<i>Ūtorāni</i>	<i>ùtorskī</i>
<i>Drínōvci</i>	<i>Drinovčánac</i>	<i>Drinovčānka</i>	<i>Drinovčani</i>	<i>drínovačkī</i>
<i>Drñiš</i>	<i>Drnišánac</i>	<i>Drnišānka</i>	<i>Drnišani</i>	<i>dřniškī</i>
<i>Dònjē Vínovo</i>	<i>Vinovčánac</i>	<i>Vinjānkuša / Vijānkuša</i>	<i>Vinovčani / Vīnovljāni</i>	<i>vīnovskī / vīnovačkī</i>
<i>Gòrnjē Vínovo</i>	<i>Vinovčánac</i>	<i>Vinjānkuša / Vijānkuša</i>	<i>Vinovčani / Vīnovljāni</i>	<i>vīnovskī / vīnovačkī</i>

<i>Grádac</i>	<i>Gračánac / Gračóljac</i>	<i>Gráčānka / Gráčōljka</i>	<i>Gráčani</i>	<i>grádačkī</i>
<i>Kádina Glávica</i>	<i>Glavičánac</i>	<i>Glàvičānka</i>	<i>Glàvičani</i>	<i>glàvičkī</i>
<i>Kānjāne / Kānjāni</i>	<i>Kanjančánac</i>	<i>Kanjānkuša / Kānjančānka</i>	<i>Kanjānčani</i> ¹⁷	<i>kānjānskī</i>
<i>Káčine</i> ¹⁸	<i>Kačinjānac / Káčan</i>	<i>Káčīnka</i>	<i>Káčinjani</i>	<i>káčānskī</i>
<i>Kāralić</i>	<i>Karalčánac</i>	<i>Karālkuša</i>	<i>Kārālčāni</i>	<i>kārāljskī / kārālskī</i>
<i>Kljáci</i> ¹⁹	<i>Kljačánac</i>	<i>Kljāčka / Kljākačānka</i>	<i>Kljáčani</i>	<i>kljākačkī</i>
<i>Ključ</i>	<i>Ključánac</i>	<i>Ključānkuša</i>	<i>Ključani</i>	<i>ključānskī</i>
<i>Kòprno</i>	<i>Koprnjānac</i>	<i>Kòprnjānka</i>	<i>Kòprnjāni</i>	<i>kòprnskī</i>
<i>Kričke</i>	<i>Kričánac</i>	<i>Kričānka</i>	<i>Kričāni</i>	<i>kričānskī</i>
<i>Kúla</i> ²⁰	<i>Kúljan</i>	<i>Kúljānka</i>	<i>Kúljani</i>	<i>kúljānskī</i>
<i>Lišnjāk</i>	<i>Lišnjičánac</i>	<i>Lišnjičānka</i>	<i>Lišnjičani</i>	<i>lišnjāčkī</i>
<i>Lūkār</i>	<i>Lukárac</i>	<i>Lukārkuša / Lūkārka</i>	<i>Lukárc</i> ²¹	<i>lūkārskī</i>
<i>Ljubòstinje</i>	<i>Ljubostínjac</i>	<i>Ljubòstīnjka</i>	<i>Ljubòstinjani</i>	<i>ljubòstinjskī</i>
<i>Ljubòtić</i>	<i>Ljubotičánac</i>	<i>Ljubòtičānka</i>	<i>Ljubòtičani</i>	<i>ljubòtičkī</i>
<i>Màtase</i>	<i>Matasánac</i>	<i>Màtasānka / Màtaskinja</i>	<i>Màtasani</i>	<i>màtaskī</i>
<i>Màrasovine</i> ²²	<i>Marasovljānac / Màrasovljan</i>	<i>Màrasovljānka</i>	<i>Màrasovljani</i>	<i>màrasovskī</i>
<i>Mïočić</i>	<i>Miočánac</i>	<i>Mïočānka</i>	<i>Mïočāni</i>	<i>mïočkī</i>
<i>Mìrlović Pòlje</i>	<i>Mirlovčánac</i>	<i>Mìrlovčānka</i>	<i>Mìrlovčāni</i>	<i>mìrlovačkī</i>
<i>Mìrlović Zàgora</i>	<i>Mirlovčánac</i>	<i>Mìrlovčānka</i>	<i>Mìrlovčāni</i>	<i>mìrlovskī</i>

¹⁷ Uz *Kanjānčani* stanovništvo okolnih sela posprdno ih naziva i *Kanjólci*.

¹⁸ Službeno je ime Kaočine.

¹⁹ Službeno je *Kljake*, a tako je i na katastarskome planu iz 1892.: tal. *Cliche* (podatak iz drniškoga katastra), no Kljačani taj lik smatraju nametnutim, tj. svoje selo nazivaju *Kljáci*.

²⁰ Danas je dio Oklaja, a u prošlosti samostalno selo.

²¹ U okolnim selima može se i danas čuti narodni deseterac:

*Lāko ti je pòznati Lukārca,
lūlu pūši i tīra màgārca.*

²² U prošlosti samostalno selo, a danas zaselak Matasa.

<i>Mòsěć</i>	<i>Mosećánac / Mosěćan</i>	<i>Mosěćkuša</i>	<i>Mosěćani</i>	<i>mòsěćkī</i>
<i>Mrâtovo</i>	<i>Mrâtovljan</i>	<i>Mrâtovljānka</i>	<i>Mrâtovljani</i>	<i>mrâtōvskī</i>
<i>Něčven</i> ²³	<i>Něčvenjan / Nečvenjánac</i>	<i>Něčvenjānka / Něčvēnka / Nečvēnkuša</i>	<i>Něčvenjani</i>	<i>něčvenskī</i>
<i>Něvest</i>	<i>Nevešćánac</i>	<i>Něvešćānka</i>	<i>Něvešćani</i>	<i>něveškī</i>
<i>Nòs Kālīk</i> ²⁴	<i>Kālīčan / Kālīčánac</i>	<i>Kālkuša</i>	<i>Kālīčani</i>	<i>kālīčānskī</i>
<i>Òklaj</i>	<i>Oklājác / Oklājčān</i>	<i>Oklājkuša</i> ²⁵ / <i>Òklājka</i>	<i>Oklājci / Oklājčani</i>	<i>òklājskī</i>
<i>Ostrogāšica / Strogāšica / Strugāšica</i> ²⁶	<i>Strogašánac / Ostrogašičánac</i>	<i>Ostrogāšičānka / Strogašānka</i>	<i>(O)strogāšičāni / Strogašāni / Strugašičāni</i>	<i>ostrògāškī / strògāškī</i>
<i>Òtavice / Òtovice</i>	<i>Otavčánac / Otovčánac</i>	<i>Òtavčānka / Òtovčānka</i>	<i>Òtavčani / Òtovčani</i>	<i>òtavičkī / òtovičkī</i>
<i>Pâkovō Sělo</i>	<i>Pakovčánac</i>	<i>Pâkovčānka</i>	<i>Pâkovčani</i>	<i>pâkovačkī</i>
<i>Pârčīc / Pácić</i>	<i>Paračánac / Pâračān</i>	<i>Parâčkuša / Pâračānka</i>	<i>Paračānci / Pâračāni</i>	<i>pâračānskī</i>
<i>Pòdūmci</i>	<i>Podumčánac</i>	<i>Pòdumačka</i>	<i>Pòdumčani</i>	<i>pòdumačkī</i>
<i>Pokròvnik</i>	<i>Pokrovničánac</i>	<i>Pokrovničānka</i>	<i>Pokrovničāni</i>	<i>pokròvničkī</i>
<i>Pūljāne</i>	<i>Puljánac</i>	<i>Puljānkuša / Pūljānka</i>	<i>Puljānci / Puljānčani</i>	<i>pūljānskī</i>
<i>Ràdonić</i>	<i>Radonćánac</i>	<i>Ràdonćānka</i>	<i>Ràdonćāni</i>	<i>ràdonićkī</i>
<i>Ràzvòđe</i>	<i>Razvođánac</i>	<i>Ràzvođānka</i>	<i>Ràzvođāni</i>	<i>ràzvòčkī</i>
<i>Rūžīc</i>	<i>Ružičánac</i>	<i>Rūžičānka</i>	<i>Rūžičāni</i>	<i>rūžīčkī</i>
<i>Sèdramić</i>	<i>Sedramićánac</i>	<i>Sèdramićānka</i>	<i>Sèdramićāni</i>	<i>sèdramićkī</i>
<i>Sěline</i> ²⁷	<i>Sělinār</i>	<i>Sělinārka</i>	<i>Sělināri</i>	<i>sělinānskī</i>
<i>Sīverić</i>	<i>Siverćánac</i>	<i>Sīverćānka</i>	<i>Sīverćāni</i>	<i>sīveričkī</i>

²³ U prošlosti samostalno naselje, a danas zaselak u Puljanima. Starije stanovništvo selo naziva *Něčmen*.

²⁴ Godine 1857. u popisu stanovnika selo je zabilježeno kao Nos, a danas se kao neslužbeno ime često rabi odantroponimni ojkonom *Kālīci*.

²⁵ U okolnim prominskim selima poznat je deseterački dvostih:

*Oklājkuše jāsě biciklētu,
sūjū Bōga i nēdilju svētu.*

²⁶ Danas tako svoje selo nazivaju samo najstariji stanovnici.

²⁷ Seline su zaselak u Puljanima.

<i>Sùknõvci</i>	<i>Sùknovčan</i>	<i>Sùknovčānka</i> ²⁸ / <i>Sùknõvka</i>	<i>Sùknovčāni</i>	<i>sùknovačkī</i>
<i>Širitõvci</i>	<i>Širitovčan/ Širitovčānac</i>	<i>Širitovčānka</i>	<i>Širitõvčāni</i>	<i>širitovačkī</i>
<i>Štikovo</i>	<i>Štikovljanin</i>	<i>Štikovljānka</i>	<i>Štikovljāni</i>	<i>štikovačkī</i>
<i>Tèplju / Tèpljuv</i> ²⁹	<i>Tepljušānac</i>	<i>Tepljušānka</i>	<i>Tepljušāni</i>	<i>tèpljuškī</i>
<i>Trbõunje</i>	Ø ³⁰	<i>Trbõunjka</i>	<i>Trbõunjāni</i>	<i>trbõunjškī</i>
<i>Umljānovići</i>	<i>Umljovčānac</i>	<i>Ūmljõvka</i>	<i>Ūmljovčāni</i>	<i>umljovačkī</i>
<i>Ūnešić</i>	<i>Unešićānac</i>	<i>Ūnešićānka</i>	<i>Ūnešićāni</i>	<i>ūneškī</i>
<i>Vèlūšić / Vèlūšć</i>	<i>Velušānac</i>	<i>Velušānka</i>	<i>Velušāni / Velušānci</i>	<i>vèlūškī</i>
<i>Visokā</i>	<i>Visočānac</i>	<i>Visočānka</i>	<i>Visočāni</i>	<i>visočkī</i>
<i>Žitnić</i>	<i>Žitničānac</i>	<i>Žitničānka</i>	<i>Žitničāni</i>	<i>žitniskī</i>

Literatura:

- ALERIĆ, DANIJEL. 1974.–1975. O potrebi djelomičnoga prilagođivanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena. *Jezik*, XXII (1), Zagreb, 5–17.
- ALERIĆ, DANIJEL. 1974.–1975. Ponovno o potrebi djelomičnoga prilagođivanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena. *Jezik*, XXII (3), Zagreb, 80–89.
- BABIĆ, STJEPAN. 1975.–1976. Prezimena, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku. *Jezik*, XXIII (5), Zagreb, 139–144.
- BABIĆ, STJEPAN. 1976. Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku. *Onomastica Jugoslavica*, 6, Zagreb, 146–185.
- BABIĆ, STJEPAN. 1992. Modeliranje u tvorbi riječi. *Suvremena lingvistika*, 34, Zagreb, 35–40.
- BABIĆ, STJEPAN. ²1991. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku : nacrt za gramatiku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti : Nakladni zavod Globus.
- BARIĆ, EUGENIJA i dr. ²1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- BARIĆ, EUGENIJA i dr. 1999. (u redakciji izvršnog uredništva Lane Hudeček, Milice Mihaljević i Luke Vukojevića). *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine.

²⁸ Prominci su spjevali osmerački dvostih za žene iz Suknovaca: *Sùknovčānke blīzu Cõtē igraju se na bālote*.

²⁹ Službeno je ime Tepljuh.

³⁰ Ispitanici nisu dali odgovor tvrdeći da se uvijek rabi sintagma *čõvik iz Trbõunja*.

- BJELANOVIĆ, ŽIVKO. 1978. *Imena stanovnika mjesta Bukovice*. Split: Čakavski sabor.
- BJELANOVIĆ, ŽIVKO. 2007. *Onomastičke teme*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- ČILAŠ ŠIMPRAGA, ANKICA; KURTOVIĆ BUDJA, IVANA. 2009. Etnici i ktetici u kajkavskom narječju. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35, Zagreb, 35–52.
- ČILAŠ ŠIMPRAGA, ANKICA. 2011. Etnici i ktetici – standardni jezik i stanje na terenu. *Geografska imena : zbornik radova s Prvoga nacionalnog savjetovanja o geografskim imenima, Zadar, 23.–24. listopada 2009.*, Zadar: Sveučilište u Zadru – Hrvatsko geografsko društvo, 17–23.
- PETI, MIRKO. 1997. Koje su imenske riječi etnici i etnonimi. *Folia onomastica Croatica*, 6, Zagreb, 99–112.
- PETI, MIRKO. 1999[i.e. 2000]. O tzv. sadržaju imena. *Folia onomastica Croatica*, 8, Zagreb, 97–122.
- SEKEREŠ, STJEPAN. 1974.–1975. O nekim slavonskim etnicima i kteticima. *Jezik* XXII (5), Zagreb, 156–160.
- SLUKAN ALTIĆ, MIRELA. 2007. *Povijesna geografija rijeke Krke: kartografska svjedočanstva*. Šibenik: Javna ustanova Nacionalni park Krka (Zagreb: Narodne novine).
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2002. Antroponimija III – Ostali tipovi imena. U: *Słowiańska onomastyka – Encyklopedia*, I, Warszawa–Kraków, 527–532.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠOJAT, ANTUN. 1974.–1975. O uključivanju dijalekatskih imena u književni jezik. *Jezik*, XXII (1), Zagreb, 25–30.
- TEŽAK, STJEPKO. 1973.–1974. Etnici i ktetici u pravopisnom rječniku. *Jezik*, XXI (2), Zagreb, 52–55.
- TEŽAK, STJEPKO. 1974.–1975. O poštokavljivanju mjesnih imena i prezimena. *Jezik*, XXII (1), Zagreb, 18–25.

Names of inhabitants and place name adjectives in Drniška krajina

Abstract

The paper describes and analyzes the formation of ethnonyms and place name adjectives in the Drniš area, which is part of Neo-Štokavian territory in northern Dalmatia. The analysis is based on data collected during field research.

Ključne riječi: etnici, ktetici, novoštokavski dijalekt, Drniška krajina, tvorba riječi

Key words: names of inhabitants, place name adjectives, Neo-Štokavian dialect, the Drniš area, word formation